

MILLIY URF-ODAT VA AN'ANALAR ORQALI YOSHLARNI TARBIYALASH USULLARI

Mavlonova Zulayho Allamurod qizi

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada milliy urf-odatlar va an'analar orqali yoshlarni tarbiyalash usullari tahlil qilinadi. Milliy urf-odatlar va an'analar, xalqimizning madaniy merosi sifatida, yosh avlodni tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi. Maqola, urf-odatlarning tarbiyadagi ahamiyatini, ularning yoshlar psixologiyasiga ta'sirini va zamonaviy hayotda ushbu an'analarni qanday qilib saqlab qolish mumkinligini ko'rsatadi. Shuningdek, maqolada milliy an'analar asosida tarbiya berishning samarali usullari ham keltiriladi.

Kalit so'zlar: Milliy urf-odatlar, an'analar, tarbiya, yoshlar, madaniyat, psixologiya, tarbiyaviy usullar.

Kirish

Yosh avlodni tarbiyalash jarayoni har bir jamiyat uchun muhim ahamiyatga ega. O'zbek xalqining boy madaniyati va an'analari yoshlarni tarbiyalashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Milliy urf-odatlar va an'analar nafaqat tarixiy merosimizni saqlab qolishga yordam beradi, balki yoshlarni axloqiy va ma'naviy jihatdan tarbiyalashda ham katta rol o'ynaydi. Ushbu maqolada milliy urf-odatlar va an'analar orqali yoshlarni tarbiyalash usullari ko'rib chiqiladi.

Asosiy qism

Ma'lumki, an'analar xalqning tarixiy shakllanishi va rivojlanishi jarayonida yaratilgan va ajdodlardan avlodlarga muqaddas meros sifatida o'tib kelayotgan bebaho

ma'naviy boylik hisoblanadi. Millatning asosiy belgilaridan biriga aylangan odatlarni asrash va kamol toptirish har bir avlodning muqaddas burchi bo'lib qolyapti.

Milliy urf-odatlar va an'analar xalqimizning tarixiy tajribasini, qadriyatlarini va madaniyatini o'z ichiga oladi. Ular yoshlarning shaxsiyatini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Masalan, oilaviy an'analar, bayramlar va marosimlar orqali yoshlar o'z ildizlarini his qilishadi. An'analar barhayot bo'lishi uchun, eng avvalo, uni kelajagimiz bunyodkorlari yoshlar egallashi lozim. Barkamol shaxsni tarbiyalashda milliy qadriyatlar va urf-odatlardan foydalanish bugungi kunda ta'lim-tarbiya jarayoni oldida turgan eng dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Urf-odatlar orqali yosh avlodga axloqiy me'yorlar, madaniy qadriyatlar va ijtimoiy mas'uliyat tushuntiriladi. An'anaviy bayramlarda ishtirok etish, oilaviy marosimlarda qatnashish orqali yoshlar o'z xalqining tarixini va madaniyatini o'rganadilar.

Zamonaviy texnologiyalar va globalizatsiya sharoitida milliy urf-odatlarni saqlab qolish muhim ahamiyat kasb etadi. Yoshlarni ushbu an'analarni qadrlashga undash uchun ta'lim muassasalarida maxsus dasturlar ishlab chiqilishi zarur. Shu bilan birga, ota-onalarning ham ta'lim jarayonida faol ishtirok etishi kerak.

Mamlakatimizda yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish hamda ular tarbiyasida ma'naviy barkamollik tuyg'usini yanada rivojlantirish borasidagi ishlar yanada samarali tarzda tashkil etilmoqda. Ya'ni bugungi kunda matbuotimizda, ommaviy axborot vositalari, adabiyot, kino va teatr, umuman san'at sohasida umumbashariy taraqqiyotga ulkan hissa qo'shgan ajdodlarimizning o'chmas tarixi keng yoritilayotgani, shu asosda ularning bizga qoldirgan ma'naviy merosidan hozirgi avlod qalbida iftixor tuyg'usini yanada oshirishga qaratilgan muhim ishlar amalga oshirib kelinmoqda.

Ma'naviy tarbiyaning muhim bo'g'ini hisoblangan ta'lim maskanlarida ham bu boradagi ishlar salmoqli bo'lmoqda. Ta'lim tarbiya o'chog'i hisoblangan maktab va

professional ta'lim hamda oliy ta'lim dargohlarida yoshlarimizning milliy umuminsoniy qadriyatlarimizdan baxramand qilish borasida "Tarbiya" fani, "Tarbiya fanini o'qitish metodikasi" darslarining o'tilishi ularning ma'naviy dunyoqarashining yanada boyitilishida, milliy qadriyatlarimizga xos fazilatlamini shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Ma'lumki, mamlakatimiz aholisining 64% dan ortig'ini 30 yoshdan oshmaganlar tashkil etadi. Bu boshqa mamlakatlarning ko'rsatkichidan ikki yarim barobar ko'pdir. Ko'rinib turibdiki, yoshlar mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlarning ustuvor yo'nalishi va istiqbolini belgilaydi. Tarixiy manbalar insoniyat paydo bo'lgandan buyon uning tarixi doimiy ravishda tarbiya muammosini hal qilish bilan bog'liq ekaniga guvohlik beradi. Chunki, inson hayoti va turmush tarzi, xalq farovonligi, Vatan ravnaqi, jamiyat taraqqiyoti asosida tarbiya turadi.

Yoshlar tarbiyasida milliy qadriyatlar katta o'rin egallaydi. Bunga misol sifatida turli shakllarda namoyon bo'ladigan madaniyat durdonalari, tarix, xalq og'zaki ijodi namunalari, xalq hunarmandchiligi tarixiy va madaniy yodgorliklar, arxitektura va hokazolarni kiritishimiz mumkin.

Milliy urf-odatlar asosida tarbiya berishda bir qator samarali usullar mavjud. Masalan, hikoyalar, xalq og'zaki ijodi, qo'shiqlar va raqslar orqali yoshlarning qiziqishini oshirish mumkin. Shuningdek, amaliy mashg'ulotlar va ustoz-shogird munosabatlari orqali ham tarbiya jarayoni yanada samarali bo'ladi. Yoshlarning to'y-ma'rakalarda, ommaviy sayillar, bayramlarda ishtiroki asosida mahallada o'zini tutishni, kattaga hurmat, kichikka izzatni, yaxshi-yomon kunlarda yelkadoshlikni his qilishni o'rgatish orqali milliy istiqlol g'oyasining asosiy tamoyillaridan bo'lgan milliy va umuminsoniy qadriyatlarga munosabatni shakllantirishga e'tibor qaratish lozim. Xalqimiz urf-odatlari, an'analari va marosimlari katta tarbiyaviy ahamiyatga egadir. Odamlarning bir-biriga mehr oqibati, oqilona munosabati, to'g'ri muloqoti, iltifoti, extiromi xalqimizning ichki go'zalligini, boy ma'naviy va ruhiy qiyofasini ifodalaydi. Eng muhimi, xalqimizdagi mehr-muruvatlilik, saxiylik, mehmondo'stlik, xush-

muomalalik, mehr-oqibatlilik, andishalilik, samimiylik, to'g' rilik, intizomlilik, mehnats-evarlik, o'zini tuta bilishlik, tejamkorlik, sabr qanoatlilik kabi histuyg'ular va hislatlar bugungi kunda barkamol avlod tarbiyasida ibrat-namuna vazifasini bajaradi.

Xulosa

Milliy urf-odatlar va an'analar yoshlarni tarbiyalashda muhim vositalardan biridir. Ular nafaqat tarixni saqlab qolishga yordam beradi, balki yosh avlodning shaxsiyatini shakllantirishda ham ahamiyatlidir. Zamonaviy hayot sharoitida ushbu an'analarni saqlab qolish va ularni yoshlar orasida keng targ'ib qilish zarur. Ota-onalar, ta'lim muassasalari va jamiyat birgalikda milliy qadriyatlarni yosh avlodga yetkazishda faol ishtirok etishlari lozim.

Qadriyatlar jamiyatimizning boyligi, bizning milliy iftixorimiz sanalib, milliy qadriyatlarga hurmat bilan qarash millatning o'ziga hurmat bilan qarashning asosiy bo'g'inidir. Ming yillar mobaynida shakllangan milliy qadriyatlarimiz hozirgi davrda yaratilgan madaniy-ma'naviy boyliklar bilan qo'shilib taraqqiyotimizni tezlatadi, g'oyaviy va ma'naviy poklanishni ta'minlashga ko'maklashadi. Shuning uchun ham qadriyatlarni avaylab asrash, ularni qo'riqlash, yuksaltirish alohida inson hayotida ham, jamiyat taraqqiyotida ham katta ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sh.M.Mirziyoyev, Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Mazkur kitobdan O'zbek-iston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2016 yil 1 noyabrdan 24 noyabrga qadar Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Tos-hkent shahri saylovchilari vaki-llari bilan o'tkazilgan saylovoldi uchrashuvlarida so'zlagan nutqlari o'rin olgan. Toshkent: "O'zbekiston", 2017. – 488 b.
2. Sh.M.Mirziyoyev, Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent: O'zbekiston, 2017. 488 b.

3. Rustamov A. Adiblar odobidan adablar. - T.: "Ma'naviyat", 2003.
4. Aliqulov X. Ma'naviy-axloqiy qadriyatlar mutafakkirl-ar talqinida. - Andijon. 2003. 260 b.
5. Umurzoqov O.P. Umumi-nsoniy qadriyatlar: milliy an' ana va urf-odatlar takomill-ashmoqda. G'G' O'zbekiston-da ijtimoiy fanlar, 1992 №2.
6. A.Allayarov, G'.Amanov. Yoshlar tarbiyasida innovatsion yondashuv (ilmiy ommabop nashr). Guliston 2020. - 114 bet.
7. Orzumurod Odilovich Yusufaliyev YOSHLARNI MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLAR RUHIDA TARBIYALASH MEZONLARI //Academic research in educational sciences. 2021.